

Μαριέττα-Γιαννάκου-Κούτσικου

Μιά σημαντική γυναικεία παρουσία στο Ευρωπ. Κοινοβούλιο.

της Ρένας Λάμπας

Παρακολουθώντας τη συζήτηση από την τηλεόραση για την Ελληνική Προεδρία της Ευρ. Κοινότητας, μου έκανε εντύπωση ανάμεσα στους άνδρες Ευρωβουλευτές, η συμμετοχή μιάς σωστής γυναικείας παρουσίας: της κ. Γιαννάκου. Χωρίς να κάνει μικροκομματική εκμετάλλευση της ευκαιρίας που της δινόταν να μιλήσει από την τηλεόραση, όπως έκαναν πολλοί από τους άνδρες συνομιλητές της, προσπάθησε να παραμείνει στο θέμα της με σύντομες παρεμβάσεις και χωρίς καμία κατάχρηση του χρόνου που της είχε διατεθεί. Ήταν μιά ικανοποίηση για μένα να επιβεβαιώνουμε στην πίστη μου ότι οι γυναίκες μπορούν να δώσουν μιά άλλη διάσταση και άλλη αξιοπρέπεια στην πολιτική ζωή του τόπου, και αποφάσισα να γνωρίσω καλύτερα την κ. Γιαννάκου και να την παρουσιάσω και στις γυναίκες του περιοδικού μας.

Η Μαριέττα Γιαννάκου είναι μόλις 37 χρόνων και έχει πίσω της μιά ζωή πλούσια σε σπουδές και πολιτική δράση. Είναι Νευρολόγος-Ψυχίατρος, με ειδικευση στο εξωτερικό, γνωρίζει τρεις ξένες γλώσσες (γαλλικά, αγγλικά, γερμανικά), και από πολύ νέα έχει αρχίσει την πολιτική της δραστηριότητα. Υπήρξε ιδρυτικό μέλος της ΟΝΝΕΔ, μέλος της εκτελεστικής επιτροπής της και υπεύθυνη των Δημοσίων και Διεθνών Σχέσεων. Κατά το Συνέδριο του Κόμματος εκλέγεται μέλος της Διοικούσας Επιτροπής, Γενική Γραμματέας του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων της Δ.Ε., Γενική Γραμματέας του Τμήματος Ιδεολογίας, μέλος του τμήματος Επιστημόνων. Επίσης εκλέγεται μέλος της Δ.Ε. της κλαδικής οργάνωσης Ιατρών και εν συνεχεία Γενική Γραμματέας της. Το 1984 εκλέγεται βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Αντιπρόεδρος της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, μέλος της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων και Απασχόλησης και της Επιτροπής Μεταφορών. Το 1985 εκλέγεται Πρόεδρος της Εξεταστικής Επιτροπής του Ευρ. Κοινοβουλίου για τα ναρκωτικά στις χώρες μέλη της Κοινότητας. Το 1987 επανεκλέγεται αντιπρόεδρος της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, μέλος της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων και Απασχόλησης, της Επιτροπής Ελέγχου και Προϋπολογισμού και Διακοινοβουλευτικής Αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις ΕΟΚ-Λατινικής Αμερικής.

Είναι παντρεμένη με τον Ηλεκτρολόγο-Μηχανολόγο Κ. Κουτσικό και δεν έχει παιδιά.

Η κ. Γιαννάκου είναι γνωστή για τις προοδευτικές ιδέες της και την εκτιμούν πολύ και οι συνάδελφοί της από τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Από τις πολυάριθμες εκθέσεις-εισηγήσεις της αναφέρω δύο που μας ενδιαφέρουν ιδιαίτερα. Η μία είναι για την «Φτώχεια στην ΕΟΚ», και ένα σχέδιο έκθεσης σχετικά με τις γυναίκες στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Αλλά ας αφήσουμε να μας μιλήσει η ίδια για τις τόσο ενδιαφέρουσες εμπειρίες της:

● **Κυρία Γιαννάκου, διάβασα ότι μόλις επιστρέψατε από την Πορτογαλία όπου ήσαστε εισηγήτρια μιάς έκθεσης για τη φτώχεια στις χώρες της ΕΟΚ. Θα ήθελα να μιλήσουμε λίγο γι' αυτό αλλά επικεντρώνοντας τη συζήτησή μας στη γυναικεία φτώχεια.**

● Σ' αυτή τη συνεδρίαση που έγινε στην Πορτογαλία της Επιτροπής Υποθέσεων και Απασχόλησης, υπάρχει ειδική αναφορά στην έκθεση, της οποίας ήμουν εισηγήτρια, που αφορά τις γυναίκες, που αντιμετωπίζουν πολύ πιεστικότερα τα αποτελέσματα της φτώχειας. Η Πορτογαλία είναι γνωστή σαν φτωχή χώρα, αν και κατά το τελευταίο δίμηνο περάσαμε εμείς πιά πίσω από αυτήν από πλευράς κατά κεφαλήν εισοδήματος. Η Πορτογαλία όμως εμφανίζει ορισμένους χαρακτηριστές διαφορετικούς από τους δικούς μας. Η κατάσταση των γυναικών είναι ίσως πιά πίσω και από των δικών μας.

● **Νομίζετε δηλαδή ότι είμαστε μόνο ένα σκαλοπάτι πάνω από την Πορτογαλία στον Ευρωπαϊκό χώρο;**

● Σχετικά με τις γυναίκες, ναι. Αλλά και στην Ιρλανδία υπάρχει αυτό το πρόβλημα. Από την πλευρά όμως του κατά κεφαλήν εισοδήματος φθάσαμε στην τελευταία θέση της Κοινότητας κατά το τελευταίο δίμηνο. Εκεί όμως αντικρύσαμε καταστάσεις που δεν βλέπουμε στην Ελλάδα, όχι ίσως γιατί δεν υπάρχουν, αλλά γιατί είναι κρυμμένες. Είδαμε ολόκληρες τενεκεδουπόλεις, όπως υπάρχουν στην Λατινική Αμερική, στις οποίες βέβαια προεξάρχει το γυναικείο στοιχείο -οικογένεια με πολλά παιδιά για τα οποία η γυναίκα φέρει το μεγαλύτερο βάρος. Και από την άλλη πλευρά πολύ περιορισμένη συμμετοχή γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Σε ακόμα χαμηλότερο επίπεδο από την πατρίδα μας.

● **Από πλευράς εργατικού δυναμικού, τί ποσοστό έχουν;**

● Η Πορτογαλία διαθέτει βιομηχανία, γι' αυτό το ποσοστό είναι σημαντικό σ' αυτό τον τομέα σχετικά με το επίπεδο της χώρας, είναι περίπου ένα 35%.

● **Δηλαδή περίπου στα δικά μας ποσοστά;**

● Εμείς έχουμε ένα 38%. Όμως η φτώχεια, που σαν φαινόμενο πλήττει τις πιά αδύναμες τάξεις, δηλαδή τους ηλικιωμένους, τους νέους άνεργους, τις γυναίκες, έχει ένα ιδιαίτερο χαρακτήρα για τις γυναίκες, που εξακολουθούν να φέρουν το διπλό βάρος της εργασίας και της φύλαξης και της ενασχόλησης με τα παιδιά και το σπίτι. Επομένως κάθε πρόβλημα κοινωνικό, ιδιαίτερα στις χώρες που δεν διαθέτουν υποδομές και που έχουν πολύ περισσότερα προβλήματα, όπως εμείς και η Πορτογαλία, πολλαπλασιάζεται σε διάστα-

ση όσον αφορά τις γυναίκες.

● **Και ποιά είναι το ποσοστό ανεργίας των γυναικών;**

● Στην Πορτογαλία είναι 14-16% της γυν. ανεργίας, δηλαδή διπλάσιο σχεδόν από των ανδρών. Και στην Ελλάδα είναι πολύ μεγαλύτερο. Το ποσοστό των ανδρών είναι περίπου 5-6% ενώ των γυναικών είναι 13-14%. Έτσι βγαίνει ένας μέσος όρος 8%.

● **Βγάλατε τίποτα γενικότερα συμπεράσματα στη συνεδρίαση αυτή;**

● Ενώ η έκθεση για την φτώχεια αφορά όλον τον πληθυσμό, εντούτοις η διάσταση που παίρνει η γυναικεία φτώχεια είναι πολύ μεγαλύτερη και το πρόβλημα πολύ οξύτερο. Τα συμπεράσματα μας είναι ότι, κι όταν ακόμα δεν μιλούμε για γυναίκες άνεργους, αλλά για γυναίκες με μιά μικρή σύνταξη ή με μιά κάποια δουλειά μερικής απασχόλησης, πάλι έχουμε το ίδιο πρόβλημα: δεν επαρκεί ο μισθός, δεν επαρκούν οι οικονομικές απολαβές για να μπορέσει να επιβιώσει η γυναίκα αυτή, ιδιαίτερα όταν αυτό αφορά μονογονικές οικογένειες, που είναι ένα οξύτατο πρόβλημα. Αν υπολογίσουμε και το προσδοκώμενο επιβίωσης ανδρών και γυναικών, σε μεγάλο ποσοστό οι άνδρες πεθαίνουν πριν από τις γυναίκες τους. Έχουμε λοιπόν το οξύτατο πρόβλημα των χρωών, που είναι χωρίς εργασία, και σε χώρες όπως η Πορτογαλία με πολλά παιδιά. Αιφνιδίως κατεβαίνει πολύ το επίπεδο της ζωής τους, ιδιαίτερα αν τα παιδιά τους βρίσκονται στην εξελικτική εκείνη ηλικία από τα 12 μέχρι τα 17, οπότε μπορούν να εργάζονται και να συμβάλλουν στην οικογένεια. Η κατάσταση αυτών των γυναικών περιέρχεται στο κατώτερο δυνατό επίπεδο. Είναι ένα ζήτημα που πρέπει να το δούμε, πέρα από τα γενικά προγράμματα της φτώχειας, να το δούμε κάπως ξεχωριστά.

● **Αναφέρθηκαν καθόλου μέτρα που θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη θέση των γυναικών στις χώρες της Κοινότητας;**

● Θα υπάρξει ένα τρίτο Πρόγραμμα Φτώχειας, που πιθανόν να εγκριθεί μέσα στην Ελληνική Προεδρία. Η Επιτροπή το αποφάσισε ομόφωνα και έστειλε επιστολή στον αρμόδιο Επίτροπο για τα Κοινωνικά θέματα, και στον Έλληνα Υπουργό Εργασίας, κ. Γεννηματά για να εγκρίνουν το Νέο Πρόγραμμα Φτώχειας, που θ' αρχίσει το 1990, και το οποίο μιλάει για ένα μίνιμουμ 100.000.000 Ecus για μιά πενταετία, ένα ποσό όχι μεγάλο, αλλά που θα είναι συμπληρωματικό σε όλες τις άλλες δράσεις του Κοινωνικού Ταμείου, όπως είναι της Εκπαίδευσης (στην οποία πρέπει επίσης να δώσουμε έμφαση, ιδιαίτερα όσον αφορά τις γυναίκες), και το πρόγραμμα θα

υλοποιηθεί σε συνδυασμό με μιά επισπιτική βοήθεια ύψους 150.000.000 Ecus κατ' έτος, που δεν τη θεωρούμε σαν πολιτική επιλογή, τη θεωρούμε σα βραχυπρόθεσμη πολιτική που μπορεί να καλύψει ορισμένες οικογένειες. Εκείνο που εμείς επιδιώκουμε είναι ταυτόχρονα μέσα από το Κοινωνικό Ταμείο να ενασχούσουμε τη θέση των γυναικών.

Και να τί εννοώ μ' αυτό:

Επαγγελματική Εκπαίδευση

Πρέπει να φτάσουμε στο σημείο τα μιά τουλάχιστον από τα κονδύλια που διατίθενται να διατεθούν σε επαγγελματική εκπαίδευση γυναικών. Είναι πολύ οξύτερο το πρόβλημα στις γυναίκες γιατί έχουν μείνει πίσω στις τεχνολογικές εξελίξεις. Χρειάζονται περισσότερο χρόνο επαγγελματική εκπαίδευση, και οξύ γιατί πολλές απ' αυτές, όταν μεγαλώσουν τα παιδιά τους θέλουν να ξαναρχίσουν να εργάζονται. Έχουν αφήσει τη γνώση που είχαν πριν, και χρειάζονται μιά έντονη επαγγελματική εκπαίδευση προκειμένου να κατορθώσουν να βρουν δουλειά. Ταυτόχρονα, έχουν φτάσει σε μιά ηλικία που δεν προτιμώνται, προτιμώνται νεαρότερες γυναίκες, και άνδρες φυσικά, και νομίζουμε ότι αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό σημείο, ένα σημείο αιχμής της κοινωνικής πολιτικής, αν θέλουμε να μιλάμε για δικαιώματα ίσα όλων των πολιτών. Πρέπει να δώσουμε την ευκαιρία σ' αυτές τις γυναίκες, που αφιέρωσαν τη ζωή τους στο σπίτι, ενώ πολλές από αυτές είχαν κάνει και ανάλογες σπουδές, που έμειναν μακριά απ' αυτό που λέγεται ενεργός παραγωγική ζωή, να τους δώσουμε πάλι την ευκαιρία, και για λόγους ψυχολογικούς, και για λόγους εφαρμογής της δημοκρατίας, αν θέλετε, να μπορέσουν να συμμετάσχουν στην παραγωγική ζωή, και μάλιστα στο ψηλότερο ποιοτικά επίπεδο της, και μάλιστα στους τομείς που αφορούν την υψηλότερη τεχνολογία.

● **Για να μπορέσει όμως η γυναίκα ν' αποκτήσει αυτή την εκπαίδευση και να επανενταχθεί στην ενεργό παραγωγική ζωή, χρειάζονται και πολλά έργα κοινωνικής υποδομής. Γιατί δεν είναι μόνο οι παιδικόι σταθμοί -αφού υποτίθεται ότι θα έχει ξεπεραστεί το στάδιο αυτό. Είναι τα ωράρια των σχολείων, η φροντίδα των ηλικιωμένων και των αρρώστων, που μέχρι σήμερα τουλάχιστον εξακολουθούν να επιβαρύνουν τις γυναίκες μόνο.**

● Είναι γεγονός ότι η γυναίκα δεν φέρει μόνο το βάρος των παιδιών, αλλά φέρει και το βάρος των ηλικιωμένων και των αρρώστων. Είναι γεγονός ότι χρειάζονται αυτά τα έργα κοινωνικής υποδομής, που δεν βοηθούν μόνο τη γυναίκα αλλά όλη την οι-

κογένεια. Αυτή τη στιγμή δεν πρέπει να α-
γνοεί κανείς ότι κάθε πολιτική που ασκεί-
ται πρέπει να έχει μια γενικότερη συνείδηση.
Και η συνείδηση τί λέει σύμφωνα με τις έ-
ρευνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: **Η μέ-
γιστη πλειοψηφία γυναικών και ανδρών
προτιμούν γυναίκες που εργάζονται, που
εκφράζουν την ποιότητά τους, τις δυνα-
τότητές τους μέσα από την εργασία, έ-
ξω από το σπίτι.** Αυτές λοιπόν τις κοι-
νωνικές υποδομές δεν τις δίνουμε μόνο
στη γυναίκα γιατί απλά θέλει να ικανοποιή-
σει μία φιλοδοξία της. Η γυναίκα είναι έ-
να δικαίωμα - αλλά και πολύ περισσότε-
ρες υποχρεώσεις. Βοηθώντας λοιπόν τη
γυναίκα μέσω των υποδομών, στην ουσία
βοηθάμε όλη την οικογένεια, βοηθάμε τα
παιδιά, βοηθάμε τον σύζυγο, στην ουσία
βοηθάμε το πορτοφόλι της οικογένειας.

• **Συμφωνώ, γιατί σ' αυτή την κατανα-
λωτική κοινωνία που ζούμε δεν μπορεί
πιά ο άνδρας να σηκώσει μόνος του τα
βάρη της οικογένειας. Νομίζω ότι βαδι-
ζουμε σε μία κοινωνία συμμετοχική, ό-
που το νέο ζευγάρι θα έχει κοινή συμμε-
τοχή στην αμειβόμενη και μη αμειβόμε-
νη εργασία. Γι' αυτό χρειάζεται και η
βοήθεια του άντρα...**

Οι νεοί άνδρες προτιμούν την εργαζόμενη γυναίκα

• Αυτό είναι σίγουρο. Έκανα προηγου-
μένως μνεία των ερευνών που έχουν γίνει
από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πάνω από το
90% των ανδρών κάτω των 30 ετών θέλουν
μια γυναίκα που να εργάζεται. Κι αυτό δεν
είναι μόνο για λόγους οικονομικούς. Σή-
μερα είναι κι άλλες οι πνευματικές, οι
ποιοτικές απαιτήσεις. Κι είναι γεγονός,
χωρίς να θέλω μ' αυτό να βάλω σε δεύτε-
ρη μοίρα τις γυναίκες που μένουν στο σπι-
τι και προσφέρουν στην οικογένεια, ότι οι
γυναίκες που συμμετέχουν στην παραγω-
γική διαδικασία φέρνοντας συγχρόνως μαζί
με το σύζυγο και το βάρος της οικογέ-
νειας, αποκτούν μία άλλη αντίληψη πραγμά-
των, συμμετέχουν περισσότερο στις κοι-
νωνικές και πολιτικές εξελίξεις.

• **Αποκτούν μία πιά ολοκληρωμένη
προσωπικότητα;**

• Ακριβώς, και οι νέοι άνδρες σήμερα,
σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, το θέ-
λουν αυτό, το εκτιμούν, δεν είναι μόνο η
οικονομική βοήθεια.

• **Και μετά άλλαξε σήμερα κι ο μέσος
όρος ζωής μίας γυναίκας, που φτάνει γύ-
ρω στα 75. Πολλές φορές ο ρόλος της
σαν μητέρας τελειώνει στα 35-40 της
χρόνια. Έχει ακόμη μπροστά της πολλά
χρόνια ζωής που θα πρέπει να είναι κά-
πως παραγωγικά. Δεν μπορεί να ζει στο
περιθώριο της ζωής των παιδιών της ή
του άντρα της.**

• Αυτό είναι το μεγάλο ζήτημα, και ισχύ-
ει τώρα μάλιστα και για τους άνδρες. Οι
άνθρωποι τελικά σήμερα είτε εργάζονται
και αποχωρούν νέοι, ή αυτοί που δεν εργά-
ζονται, οι γυναίκες δηλαδή, στην ηλικία
των 40 και 45 ετών, όταν είναι πολύ νέες
ακόμα, έχουν ανακαλύψει ότι αιφνιδιασ-
τικά τελειώνει ο συγκεκριμένος ρόλος
τους στην οικογένεια, τα παιδιά τους απο-
κτούν τη δική τους οικογένεια ή έχουν φύ-
γει από το σπίτι, και η γυναίκα αυτή έχει
έντονη διάθεση να προσφέρει και δεν έχει
αυτή τη δυνατότητα. Πρέπει να δώσουμε
τη δυνατότητα σ' αυτή τη γυναίκα να προ-
σφέρει στην παραγωγική διαδικασία. Γι'
αυτό μιλήσα πριν για την ισότιμη κατανομή
των κεφαλαίων για επαγγελματική εκπαί-
δευση, αλλά ακόμα και για την ενίσχυση,
και για το ριζιμο του βάρους στον τομέα
των νέων τεχνολογιών, που θα βοηθήσουν
τις γυναίκες να συμμετέχουν ισότιμα σ'
αυτό το εξελικτικό παιχνίδι.

Πολιτική σταδιοδρομία και οικο- γένεια

• **Κυρία Γιαννάκου, θεωρείστε μία πο-
λύ πετυχημένη Ευρωβουλευτής. Θα ή-
θελα τώρα να μου πείτε πώς συμβιβάζε-
τε την πολιτική σας σταδιοδρομία με την
οικογενειακή σας ζωή. Άλλοτε ήταν ο
άνδρας εκείνος που έφευγε από το σπι-
τι, που ταξίδευε για την εργασία του. Εί-
ναι κάτι καινούργιο λοιπόν να είναι η γυ-
ναίκα που ταξιδεύει, και μάλιστα τόσο
συχνά όπως εσείς, για επαγγελματικούς
λόγους. Πώς τα καταφέρνεται, λοιπόν,
στη συζυγική ζωή σας;**

— Όταν επρόκειτο να είμαι υποψήφια
για το Ευρωπ. Κοινοβούλιο συζητήσαμε το
θέμα με τον άντρα μου και πήραμε την α-
πόφαση μαζί. Σήμερα χαιρέται όπως κι
εγώ, και ίσως παραπάνω, για κάθε βήμα
που κάνω, για κάθε επιτυχία μου. Ασφαλώς
δεν είναι ευτυχής για την απομάκρυνσή
μας. Όπως άλλωστε κι εγώ. Δεν έχει ό-
μως δημιουργηθεί πρόβλημα μεταξύ μας,
γιατί είναι κάτι που το αποφασίσαμε μαζί.
Γιατί πιστεύει ότι δεν πρέπει να εμποδίσει
την εξελιξη μου, όπως κι εγώ τη δική του.
Έτσι ξεπερνάμε αυτά τα διαστήματα χω-
ρισμού μέσα από μία σχέση ποιότητας και
συντροφικότητας. Μπορώ να σας πω ότι
ίσως σε ορισμένους τομείς να έχουμε πο-
λύ λιγότερα προβλήματα από άλλα ζευγά-
ρια, ιδιαίτερα γιατί κι εγώ ενδιαφερόμαι να
κάνει περισσότερα πράγματα στην δουλειά
του, κι εκείνος το ίδιο. Βλέπω την ειλικρι-
νή χαρά του κάθε φορά που κάνω κάτι σω-
στό, κάτι καινούργιο. Νομίζω ότι είναι ο
πρώτος που χαιρέται.

Γυναίκα και Πολιτική

• **Νομίζω ότι ξεκινήσατε την πολιτική
σας καριέρα μέσα από συνδικαλιστική**

**δράση. Πιστεύετε ότι αυτή η προηγού-
μενη εμπειρία σας σας βοήθησε μέσα
στο Ευρωκοινοβούλιο; Πιστεύετε ότι θα
τα βγάζατε πέρα τόσο καλά αν δεν είχε
προηγηθεί αυτή η δράση;**

• Νομίζω ότι η δράση αυτή, δηλαδή και
στον συνδικαλιστικό χώρο και στον τομέα
των διεθνών σχέσεων που επί χρόνια ή-
μουν υπεύθυνη τόσο στη νεολαία του
κόμματος όσο και στο ίδιο το κόμμα, με
βοήθησε πάρα πολύ. Όχι μόνο γιατί γνώ-
ρισα καινούργιους ανθρώπους, καινούργ-
γιες ιδέες, και είδα καινούργια πράγματα,
αλλά και απέκτησα συνολικά μία εμπειρία
για το πώς λειτουργούν και άλλα επίπεδα
της πολιτικής ζωής. Γιατί πολιτική ζωή
είναι μόνο τα κόμματα. Μέσα δηλαδή από
τις ιδιότητες που είχα μέσα στο κόμμα
μου, γνώρισα και άλλες πλευρές της πολι-
τικής και κοινωνικής ζωής. Αυτό με βοή-
θησε χωρίς αμφιβολία πάρα πολύ.

• **Έχει δυσκολίες ο ρόλος του Ευρω-
βουλευτή για μία γυναίκα;**

• Όχι. Μπορώ να πω ότι οι γυναίκες
τυγχάνουν ιδιαίτερης εκτίμησης στο χώρο
του Ευρωπ. Κοινοβουλίου. Δεν τις ξεχωρί-
ζουν από τους άνδρες. Και μολοντί τώρα
στη δεύτερη θητεία των δυόμιση χρόνων,
χάσαμε κάποια πόστα -γιατί ενώ συνολικά
έχουμε πέντε χρόνια, κάθε δύομιση χρόνια
αλλάζουμε πόστα στις Επιτροπές, και εί-
χαμε 8 γυναίκες Προέδρους Επιτροπών -
κι εγώ υπήρξα Πρόεδρος της Εξεταστικής
Επιτροπής για τα Ναρκωτικά. Δηλαδή ενώ
είχαμε μόνο 17,50% γυναίκες στο σύνολο
του Ε. Κοινοβουλίου, είχαμε 8 γυναίκες
Προέδρους στους 18. Όταν όμως ήρθαν
οι Ισπανοί και οι Πορτογάλοι, που στην
πρώτη φάση ήταν διορισμένοι βουλευτές,
οι μεν Πορτογάλοι δεν είχαν καμία γυναίκα
και οι Ισπανοί μία. Το αποτέλεσμα είναι ότι
με το σύστημα που εφαρμόζεται στο Ευρ.
Κοινοβούλιο, δεν έχουμε πιά τις 8 γυναι-
κες Προέδρους Επιτροπής, όπως βέβαια
δεν έχουμε πιά και το ίδιο συνολικό ποσο-
στό. Σήμερα το ποσοστό γυναικών έχει κα-
τέβει στο 14%. Γιατί η Ισπανική Σοσιαλιστι-
κή ομάδα λόγου χάρη, ενώ έχει 60 μέλη
δεν έχει παρά 3-4 γυναίκες. Σύμφωνα λοι-
πόν με το υπάρχον σύστημα πέφτει όλο το
ποσοστό. Αλλά οι γυναίκες που είναι Πρό-
εδροι, είναι Πρόεδροι σημαντικών Επιτρο-
πών, όπως της Νομικής, του Περιβάλλο-
ντος και Προστασίας των Καταναλωτών, για
τα Δικαιώματα της Γυναίκας, κ.λπ.

• **Πιστεύετε ότι οι γυναίκες έχουν πε-
ρισσότερη ευαισθησία στα θέματα των
γυναικών, ότι η προσφορά τους στον το-
μέα αυτόν είναι μεγαλύτερη;**

• Ναι. Στην έκθεσή μου μάλιστα για τις
γυναίκες στα κέντρα λήψης αποφάσεων, έ-
χω και ειδική παράγραφο στην οποία ανα-
φέρω πόσο σημαντικός μπορεί να είναι ο
ρόλος των γυναικών που κατέχουν ήδη υ-
ψηλές και υπεύθυνες θέσεις αν ενισχύ-
σουν και τις άλλες γυναίκες, αν πλαισιω-

θούν και από άλλες ικανές γυναίκες στο έργο τους. Πιστεύω λοιπόν ότι οι γυναίκες Ευρωβουλευτές έχουν προσφέρει πάρα πολλά στο γυν. ζήτημα με τις πιέσεις που ασκούν προς πάσα κατεύθυνση και με το ταυτόχρονο ρόλο που κατέχουν σε άλλους σημαντικούς τομείς.

● **Κι εγώ πιστεύω ότι είναι πολύ σημαντικό να βρίσκονται γυναίκες επικεφαλές σε τομείς όπως είναι ο οικονομικός. Να συμμετέχουν δηλαδή στον οικονομικό προγραμματισμό.**

● Είπατε το σωστό σημείο. Εκεί όπου γίνεται ο προϋπολογισμός εκεί πρέπει να υπάρχουν και γυναίκες. Δεν υπάρχει για μένα τίποτα χειρότερο από το να χρησιμοποιούνται οι γυναίκες ως δείγμα απλό ή ως άλλοθι. Αντίθετα όταν οι γυναίκες είναι επιτυχημένες σε τομείς που είναι και άνδρες, αυτό έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία. Και η διεθνής εμπειρία έχει αποδείξει ότι οι γυναίκες είναι επιτυχημένες σε όλους τους τομείς, και όχι μόνο σ' εκείνους που ασχολούνται με τα πολιτιστικά, τις κοινωνικές υποθέσεις και τα οικογενειακά ζητήματα.

● **Τί θα μπορούσε να γίνει για να αυξηθεί η γυν. συμμετοχή; Όπως θα έχετε ακούσει, γίνεται τώρα κάποια κίνηση από μερικές γυναικείες οργανώσεις, ανάμεσα στις οποίες και η δική μας, με σκοπό να ζητήσουμε από τα κόμματα να θεσπίσουν το σύστημα των ποσοτώσεων. Η πρότασή μας είναι να υιοθετήσουν ένα 35% γυναικών σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής, αρχίζοντας από την κομματική ιεραρχία. Ποιά είναι η γνώμη σας πάνω σ' αυτό;**

● Για να ενισχυθεί η θέση των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, ασφαλώς και χρειάζονται θετικές δράσεις. Μέσα σ' αυτές τις θετικές δράσεις υπάρχει και το περίφημο θέμα των Quotas. Εγώ προσωπικά, μέχρι σήμερα, δεν έχω υποστηρίξει ευθέως ότι είναι ο μόνος τρόπος για να λύσουμε το ζήτημα. Έχω κάποιες επιφυλάξεις που προέρχονται από την διεθνή εμπειρία σε άλλες χώρες. Και πάντως θεωρώ ότι είναι ένα θέμα που χρειάζεται βαθύτερη εξέταση. Όμως, όχι μόνο δεν αρνούμαι τη συζήτηση επ' αυτού του θέματος, αλλά και νομίζω ότι είναι χρέος των γυν. οργανώσεων μέσα στις άλλες θετικές δράσεις να εξετάσουν αν αυτό θα προσφέρει πράγματι μακροπρόθεσμα. Κάποιες άλλες θετικές δράσεις συγκεκριμένες θα μπορούσαν να προσφέρουν περισσότερα ή κάποιος συνδυασμός. Διατηρώ είπα κάποια επιφύλαξη, κυρίως γιατί πολλές φορές όταν δίνουμε ένα τέτοιο ποσοστό, εμείς συνήθως το θεωρούμε μίνιμουμ, ενώ αυτοί που το δέχονται, και κυρίως οι άνδρες, το εκλαμβάνουν ως μάξιμουμ. Αυτό έγινε,

πριν από πολλά χρόνια, στο Χριστιανοδημοκρατικό κόμμα του Βελγίου που ζήτησε το 20% για τις γυναίκες, όταν τα άλλα κόμματα δεν είχαν ποσοτώσεις, και τώρα προσπαθούν να το αποτινάξουν και να μείνουν χωρίς ποσοτώσεις. Νομίζω πάντως ότι οι γυν. οργανώσεις πρέπει να το εξετάσουν, και μάλιστα σαν μία πολιτική έναρξης ενός αγώνα. Είμαι ανοικτή σε κάθε πρόταση που θα μπορούσε τεκμηριωμένα να σταθεί. Πιστεύω ότι τα κόμματα είναι ένας χώρος που μπορούν να εφαρμοστούν τα ποσοστά, με αποφάσεις των διοικητών τους οργάνων, και κυρίως των Προέδρων των κομμάτων. Και κυρίως αρχίζοντας από τις χαμηλότερες θέσεις για να δώσουν τη δυνατότητα εξέλιξης. Σας επισμαίνω ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι ένας πολύ σημαντικός χώρος. Και επειδή τα ψηφοδέλτια καθορίζονται λίγο-πολύ από τα κόμματα, μπορούν τα κόμματα να επιδράσουν. Η επιτυχία των γυναικών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει αναγνωρισθεί σε διεθνές επίπεδο. Αυτή η επιτυχία μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την εξέλιξη των γυναικών σε πολύ υψηλότερα επίπεδα. Πάντως πιστεύω ειλικρινά σε κάθε θετική δράση, γιατί οι γυναίκες αδικήθηκαν μέχρι σήμερα και πρέπει να κάνουμε γι' αυτές κάτι παραπάνω από ότι προβλέπει ο νόμος για ισότητα. Πρέπει να κλείσουμε τα κενά που υπάρχουν. Και πρέπει ν' αναλογιζόμαστε πάντοτε ότι οι γυναίκες έχουν πολύ περισσότερα βάρη από τους άνδρες. Εμένα ένα ερώτημα ανακύπτει κάθε φορά: Πώς μπορεί να τολμήσει σήμερα μία δημοκρατική κοινωνία να στερηθεί των δυνατοτήτων του μισού πληθυσμού της, πάνω στον οποίο έχει επενδύσει οικονομικά και ηθικά. Αν το δούμε από τη στεγνά οικονομική του άποψη, ένας οικονομολόγος θα έδινε αυτή την απάντηση: Δεν μπορεί η κοινωνία μας να στερηθεί το μισό πληθυσμό πάνω στον οποίο έχει επενδύσει.

● **Θα σας κάνω τώρα μία ερώτηση, που ίσως βγαίνει απ' όσα είπατε παραπάνω, αλλά στην οποία καμία επιτυχημένη Ελληνίδα δεν απαντάει στα ίδια: Είστε φεμινίστρια, κ. Γιαννάκου;**

● Είμαι φεμινίστρια με την έννοια ότι πιστεύω απόλυτα στις ίσες ευκαιρίες και στις ίσες δυνατότητες, και ταυτόχρονα θέλω να κάνω κάτι παραπάνω για τις γυναίκες, που μέχρι σήμερα αδικήθηκαν. Αν αυτό είναι φεμινισμός, τότε είμαι φεμινίστρια.

● **Νομίζω ότι πρέπει να πάσουμε να φοβόμαστε να λέμε αυτή τη λέξη, που είναι λέξη - κλειδί. Φεμινισμός πρώτα απ' όλα σημαίνει ανθρώπινη αξιοπρέπεια.**

● Πράγματι, αξιοπρέπεια της γυναίκας που έγινε κατά καιρούς στόχος επιθέσεων

ή προσπάθησαν κάποιοι να πείσουν ότι είναι ένα κατώτερο ον.

● **Και να μην γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης.**

● Ακριβώς. Και οι γυναίκες σήμερα δεν είναι μόνο ότι έχουν περισσότερες υποχρεώσεις, αλλά αντιμετωπίζουν και μία συγκεκριμένη νοοτροπία, που δεν προέρχεται μόνο από τους άνδρες. Και θέλω να το πω αυτό εδώ και να επιμείνω: Ένας μεγάλος εχθρός των ίσων ευκαιριών για τις εξελίξεις των δυνατοτήτων των γυναικών και της δημιουργίας ενός καινούργιου κλίματος, είναι πολλές φορές οι ίδιες οι γυναίκες. Ένα ποσοστό γυναικών, που έχοντας εμπειρωμένη μία αντίληψη και νοοτροπία, στέκεται αντίθετο σ' αυτή την εξέλιξη. Είναι λάθος να ισχυριζόμαστε ότι όλοι οι άνδρες θέλουν να κρατήσουν τα κέντρα λήψης αποφάσεων και δεν αφήνουν τις γυναίκες.

● **Νομίζω βέβαια ότι κανείς που έχει μία θέση εξουσίας δεν την παραχωρεί εύκολα...**

● Εξυπακούεται, είτε είναι άνδρας είτε γυναίκα.

● **Βλέπετε λοιπόν τη γυναίκα σαν έναν ακόμα αντίπαλο που θέλει να του πάρει κάτι που κατέχει από χρόνια. Κι από την άλλη πλευρά, συμφωνώ απόλυτα μαζί σας ότι η γυναίκα έχει μάθει από χρόνια να βολεύεται κάπου σε ρόλους του παρασκηνίου. Γιατί ο αγώνας γι' αυτές τις θέσεις, θέλει και πολλές υποχρεώσεις και θυσιές. Η ισότητα δεν είναι εύκολη. Και μπορώ να σας πω ότι μέχρι τώρα οι άντρες είναι οι πιο οφειλμένοι από το γυν. κίνημα. Οι γυναίκες βρίσκονται σε μία μεταβατική περίοδο όπου πρέπει να κάνουν ένα σκληρό αγώνα για τη συμμετοχή τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων, σηκώνοντας συγχρόνως και τα παραδοσιακά τους βάρη. Η γυναίκα λοιπόν πρέπει να απαγκιστρωθεί από μερικά «προνόμια», γιατί για μένα δεν είναι προνόμια, που νόμιζε ότι είχε;**

● Συζητώντας στην Επιτροπή Γυναικών σχετικά με τα συνταξιοδοτικά, λόγω χάρη, προνόμια, είπαμε ότι αυτά πρέπει να καταργηθούν, αλλά σταδιακά και μέσα από ορισμένες μεταβατικές ρυθμίσεις, ώστε να μη βρεθούν οι γυναίκες ξαφνικά ξεκρέμαστες. Αλλά ο τελικός στόχος πρέπει να είναι πράγματι ίσα δικαιώματα, ίσες υποχρεώσεις, σε μία κοινωνία που θα εκμεταλλεύεται όλους τους εγκέφαλους που παράγει, όλες τις ανθρώπινες δυνατότητες. Έχουμε επενδύσει πάνω σ' όλους τους πολίτες. Βλέπουμε τι γίνεται στα Πανεπιστήμια. Το μεγαλύτερο ποσοστό είναι γυναίκες, και ο αριθμός των γυναικών που εισχωρούν σε τεχνικούς τομείς αυξάνεται συνεχώς.

Μαριέττα-Γιαννάκου-Κούτσικου

• Ένα άλλο ζήτημα είναι ότι η γυναίκα που παίρνει κάποια θέση πρέπει να είναι πολύ καλύτερη από τον αντίστοιχο άντρα, γιατί αν αποτύχει καταλογίζουν την αποτυχία στο φύλο και όχι στο άτομο.

• Εμείς στην Επιτροπή Γυναικών είπαμε να απαλείψουμε αυτό τον όρο «γυναίκες με προσόντα», και να λέμε απλά «γυναίκες», εκλαμβάνοντας ως δεδομένο ότι έχουν τα ίδια προσόντα με τους άνδρες. Δεν θέτουμε σε αμφιβολία τις γυναίκες που διεκδικούν κάτι.

• Και κάτι ακόμη. Στην Επιτροπή Γυναικών του Ευρωκοινοβουλίου είστε γυναίκες από διαφορετικές κομματικές τοποθετήσεις. Νομίζετε ότι έχετε σαν γυναίκες συγκλίνουσες απόψεις, αδιάφορο από ποιο κομματικό χώρο προέρχετε;

— Αυτό είναι κάτι που περιέχεται στην έκθεσή μου για τα Κέντρα Λήψης Αποφάσεων. Είπαμε ότι δεν θέλουμε οι γυναίκες να συμμετέχουν στα κέντρα λήψης αποφάσεων, απλώς και μόνο για να ασκήσουν την ίδια πολιτική. Είπαμε, και το πιστεύουμε, ότι οι γυναίκες στα Κέντρα Λήψης Αποφάσεων θα φέρουν έναν άλλο

αέρα, μιά άλλη ποιότητα στην άσκηση της εξουσίας. Δεν θέλουμε δηλαδή να μπούμε απλώς στα κέντρα εξουσίας για την εξουσία, θέλουμε και να διαφοροποιήσουμε πολλές φορές τη γλώσσα και τον τρόπο ασκήσεως της εξουσίας. Πιστεύουμε ότι οι γυναίκες έχουν κάτι καινούργιο να προσθέσουν στην εξουσία, που όσο κι αν ασκείται καλά από τους άνδρες, εντούτοις οι γυναίκες έχουν να συνεισφέρουν κάτι σημαντικό. Να δημιουργήσουν έναν άλλο τρόπο άσκησης της εξουσίας.

Μέσα στην Επιτροπή Γυναικών έχουμε συγκλίνουσες απόψεις. Υπάρχουν 2-3 πολιτικά ζητήματα, στα οποία έχουμε διαφορετικές απόψεις. Π.χ. η Χριστιανοδημοκρατική ομάδα έχει κρατήσει, όπως κι εγώ, επιφυλάξεις για το θέμα των ποσοστώσεων ως μεθοδολογία. Από την άλλη πλευρά, η Σοσιαλιστική ομάδα, λ.χ., επιμένει ότι το θέμα των ομοφυλόφυλων γενικά, είτε ανδρών είτε γυναικών, είναι ένα ζήτημα που πρέπει να εξετάζεται μέσα στα πλαίσια των διακρίσεων που αφορούν άλλες κοινωνικές ομάδες.

Εμείς πιστεύουμε ότι υπάρχουν κάποιες προτεραιότητες, και ούτε είναι σωστό να ομαδοποιήσουμε τους ανθρώπους γιατί έτσι του περιθωριοποιούμε περισσότερο. Δεν μπορούμε να συζητούμε, π.χ., ότι υπάρχουν ίσες διακρίσεις στις εργάτριες και στις λεσβίες, τοποθετώντας μαζί δύο εντελώς διαφορετικές κατηγορίες ανθρώπων. Είναι κάτι που βρίσκει αντίθετους συντηρητικούς και φιλελεύθερους. Έχω την εντύπωση ότι δεν συμφωνεί ούτε όλη η σοσιαλιστική ομάδα. Επιμένουν περισσότερο σ' αυτό διάφορες συνάδελφοι από συγκεκριμένες χώρες, όπου αυτά τα προβλήματα έχουν πάρει άλλη διάσταση, όπως η Ολλανδία π.χ. Αλλά αυτά είναι προβλήματα που τα ξεπερνάμε. Ως προς το γενικό στόχο, και ως προς τη μεθοδολογία, ως προς την έννοια των θετικών δράσεων που πρέπει να παράσχουμε στη κοινωνία γενικότερα για ν' αλλάξει η νοοτροπία, εκεί δεν έχουμε διαφορές. Και πράγματι οι περισσότερες εκθέσεις μας περνούν ή με μεγίστη πλειοψηφία ή με ομοφωνία. Γιατί πιστεύω ότι το γυναικείο ζήτημα είναι πάρα πολύ σοβαρό για να επιτρέψουμε να χαθεί από διάφορες αντιδικίες ή διαφορές πολιτικές ή και μικροκομματικές.